

Datum: 17.2. 2026.

Broj: 2-06-1051

ZASTUPLJENOST ŽENA ISPOD ZAKONSKOG PRAGA, MLADI NEVIDLJIVI: JAVNO FINANSIRANJE STRANAKA NE DONOSI RAVNOPRAVNOST

Sarajevo, 17. februar 2026. godine – Političke stranke u Bosni i Hercegovini godinama raspolažu desetinama miliona maraka javnog novca, ali taj novac ne doprinosi povećanju učešća žena i mladih u politici, niti se koristi transparentno i namjenski, pokazuje analiza Transparency International u BiH, koja je predstavljena danas u Sarajevu. Iako političke stranke odlučuju ko ulazi u politiku i ko oblikuje javne politike, trenutni sistem finansiranja ne obezbjeđuje da javna sredstva dovode do veće ravnopravnosti, demokratizacije i uključivanja nedovoljno zastupljenih grupa.

Studija pokazuje da se učešće žena u većini institucija zadržava ispod 30%, iako zakon propisuje da njihova zastupljenost ne smije pasti ispod 40%. Još ozbiljniji je podatak da uopšte ne postoje sistemski podaci o učešću mladih, niti bilo kakvi standardi koji bi garantovali njihovu zastupljenost. U isto vrijeme, preko 70% prihoda političkih stranaka dolazi iz budžeta, što potvrđuje da javna sredstva predstavljaju ključni mehanizam za potencijalnu transformaciju stranačke politike, ali taj potencijal nije iskorišten.

Iako javno finansiranje postoji na svim nivoima vlasti, ne postoje jasni uslovi kako se ta sredstva troše. Postoji dodatno finansiranje za manje zastupljeni spol, ali ono nema efekt jer stranke nisu obavezne ta sredstva koristiti za aktivnosti koje bi unaprijedile položaj žena. Sistemi podsticaja ne utiču na ponašanje stranaka, a mladi uopšte nisu obuhvaćeni finansijskim kriterijima. Stranačke organizacije žena i mladih postoje, ali bez vlastitih budžeta i bez stvarne moći, dok sve ključne odluke ostaju u rukama stranačkog vrha što ostale kategorije ostavlja bez stvarnog uticaja kako na sastav kandidatskih lista tako i u procesima odlučivanja.

Dodatni problem je potpuni nedostatak transparentnosti pa tako ne postoje podaci o tome kako se sredstva koriste, ne postoji standardizovano izvještavanje dok su mehanizmi nadzora izrazito slabi. Bez nadzora nema odgovornosti, što ostavlja širok prostor za zloupotrebe i onemogućava javnost da zna da li stranke koriste sredstva u skladu s javnim interesom.

Komparativni primjeri pokazuju da druge zemlje koriste javno finansiranje kao alat za promjene odnosno povećavaju sredstva strankama koje imaju više žena, umanjuju finansiranje onima koje ne poštuju ravnopravnost ili uvode obavezno izdvajanje sredstava za žene i mlade. Rješenja su dakle poznata i dokazana.

Udruženje za borbu protiv korupcije "Transparency International" u Bosni i Hercegovini
Reg. Br. UP08-07-1-616/11, Ministarstvo pravde BiH, Sarajevo

Sjedište: Krfska 64e, 78000 Banja Luka, Tel/Fax +387 51 224 521, 216 369, 224520
Ispostava: Zmaja od Bosne 20/1 71000 Sarajevo Tel/Fax +387 33 220 049, 220 047
E-mail: info@ti-bih.org

ti-bih.org | transparentno.ba | prijavikorupciju.org

Govoreći o nalazima studije, autor analize i saradnik TI BiH Adnan Kadribašić istakao je značaj rezultata:

„Ova studija je prva u Bosni i Hercegovini koja jasno pokazuje kako se javni novac koristi u političkim strankama i šta to znači za ravnopravnost žena i učešće mladih. Pokazali smo da više od 70% finansiranja dolazi iz budžeta, ali bez jasnih pravila i nadzora taj novac ne vodi ka većoj zastupljenosti niti stvarnim promjenama. Ovo je pitanje javnog interesa, jer građani finansiraju političke stranke. Ako već izdvajamo javna sredstva, moramo znati šta dobijamo zauzvrat.“

Učesnici događaja poručili su da javno finansiranje ima potencijal da bude pokretač transformacije političkih odnosa, ali samo ukoliko se poveže sa rezultatima, uvede transparentnost, ojačaju nadzorni mehanizmi i osiguraju obavezna sredstva za rad organizacija žena i mladih unutar stranaka. Bez toga, finansiranje političkih stranaka ostaje finansiranje postojećeg stanja, a ne alat demokratizacije.

Transparency International u BiH pozvao je nadležne institucije da hitno usklade zakonodavni okvir, uvedu jasna pravila i uspostave mehanizme kontrole koji će osigurati da sredstva koja dolaze iz javnih budžeta zaista doprinose ravnopravnijem i inkluzivnijem političkom sistemu, a ne reprodukciji postojećih nejednakosti.

TI BiH će nastaviti zagovarati reformske procese koji omogućavaju da političke stranke, kao ključni nosioci demokratskog poretka, postanu odgovornije, transparentnije i otvorenije za sve građane.